

A demokrácia megmentésének elbukott kísérlete ^[1]

„Nagy Ferenc, Varga Béla és társai szökése után, Dinnyés Lajos miniszterelnöksége és Dobi István pártelnöksége kezdetén, a válság gyors megoldása következtében a Független Kisgazdapárt jobbszárnya a pártönkívüli képviselők, és az egész reakció meglepetésében és félelmében visszahúzódt minden akciótól.” – A között rendőrségi jelentések Z. Szabó Istvánról és a Kisgazdapárt belső ellenzéki, ún. Alkotmányvédő csoportjának tevékenységéről számolnak be.

Bevezetés

1945 hatvanadik évfordulója kapcsán többen vitatták, hogy újabb megszállás vagy felszabadulás történt-e hazánkban. Akkoriban elegáns megoldásként „a német megszállás után” kifejezéssel jelölték a második világháborút követő éveket. Még jogszabályokban is ezt a formulát használták. A nemzet nem érezte felszabadulásnak a Szövetséges Ellenőrző Bizottság engedélyeihez kötött, a Vörös Hadsereg korlátlan hatalma alatt kialakult helyzetet, de nem merték megszállásnak nevezni azt. Először akkor mertek reménykedni abban, hogy megszabadulnak a diktatúráktól, amikor 1945 novemberében a nemzet - a szovjet presszió ellenére - megválasztotta a polgári, paraszti többségű parlamentet, az új kormányt, amely azután megalkotta a köztársasági alkotmányt. A bizakodás pedig addig tarthatott, amíg ez a parlament és kormány tartotta kezében - ha jórészt formálisan is - az ország vezetését.

A sztálinista szélsőséges erők kezdettől fogva azon munkálkodtak, hogy a nemzet akaratainak megmésztásával egy szovjet típusú rendszert alakítsanak ki. Ez a törekvés fokozatosan teret nyert. A demokratikus erők, a Kisgazdapárt, valamint a Szociáldemokrata Párt egy része bízott a nyugati hatalmak támogatásában, és - az európai hagyományokra hivatkozva - bizonyos ellenállást mutattak. Ezt szovjet részről azonban csak addig vették tudomásul, amíg el nem hűdültek kapcsolataik a nyugati hatalmakkal. 1946 végén, 1947 elején, a háborús feszültséget idéző helyzetben a Szovjetunió Magyarországon is az általa megszállt környező országokhoz hasonló rendszert akart mielőbb bevezetni.

A diktatúra kialakítására irányuló intézkedések közül csak utalunk arra, hogy megrendezték a „köztársaság elleni összeesküvők” konstrukciós pereit, megfélemlítették, háttérbe szorították, letartóztatták, emigrációba kényszerítették a számukra nem megfelelő politikusokat, így magát a miniszterelnököt is, Nagy Ferencet; keresztülvitték a gazdaság jelentős részének államosítását, napirendre tűzték a társadalmat megterhelő hároméves tervet, miközben elhárították a külföldi segítséget jelentő Marshall-tervet; nem utolsó sorban pedig kierőszakolták - a választójog előzetes megnyirbálásával, a választók egy részének kizárásával -, az új parlamenti választások megrendezését, amely számukra a hatalom átvételét biztosította.

A megfélemlített, kétségbeesett polgári politikusok kapkodó ellenakciói ismertek. (L. elsősorban Vida István: *A Független Kisgazdapárt politikája 1945-1947*. Budapest, Akadémiai, 1976. 241-326.) A kommunista irányítás alatt álló állambiztonsági szervek is élénk figyelemmel kísérték szervezkedéseiket. Megbízottaink, a jelek szerint maguk a Kisgazdapárt tagjai, napenkénti jelentéseket készítettek az egyes csoportokról és személyekről. E jelentések adtak lehetőséget számukra az ellenakciók megszervezésére, a vezetők megfenyegetésére, ellenük eljárások megindítására.

1947 nyarán úgy látszott, hogy sikerül szétdarabolni meggyöngíteni a Kisgazdapártot. Rákosi Mátyásék nyíltan felléptek követeléseikkel, és napirendre tűzték a parlamenti többség megszerzését, „demokratikus” úton a számukra hatalmat biztosító új választások megrendezését.

Az ország politikai akaratainak megtörésére, átférfalására irányuló kommunista akció ellen a „fordulat évében” az utolsó ellenállást a Kisgazdapárt egyik alapító tagja, a parasztság körében nagy befolyással rendelkező B. Szabó István szervezte. 1944 decemberétől a Honvédelmi Minisztérium politikai államtitkára, 1945 augusztusától a Kisgazdapárt Politikai Bizottságának tagja és a párt egyik alelnöke, 1946 februárjától december 18-ig pedig a Nagy Ferenc-kormány államminisztere volt. Az általa szervezett „alkotmányvédő” csoport Nagy Ferenc programjának érvényben tartását, a Kisgazdapárt egységének megőrzését tekintette a legfőbb céljának.

A kommunista párt, illetve a szovjet politikának behódolt kisgazdapárti vezetők ellenakciói miatt azonban a szervezkedés ellankadt.

A végeredmény ismeretes: az 1947. augusztus 31-én megtartott ún. kékcédulás országgyűlési választásokon a Független Kisgazdapárt elvesztette többségét, 68 mandátumot kapott, míg a Kommunista Párt 100, a Szociáldemokrata Párt 67 képviselői helyet szerzett.

B. Szabó István 1947. augusztus 12-én kilépett a pártjából, és csatlakozott a Magyar Függetlenségi Párthoz, de a választásokon már ő sem indulhatott, mivel az Országos Választási Bizottság törölte a képviselőjelöltek sorából. Visszavonult a közéletből 1956. november 2-4-ig azonban államminiszterként részt vett Nagy Imre kormányában. A Legfelsőbb Bíróság ezért három év börtönrre ítélte. 1959-ben szabadult, egy ideig fizikai munkából élt, majd 1965-től Békésen - a 83 holdas gazdaságából számára meghagyott - másfél holdas kertjében gazdálkodott.

Tildy Zoltán, aki B. Szabó Istvánt lebeszélte a demokratikus érdekek képviselétéről és védelméről, egy esztendő múltán, 1948. augusztus 5-én, a Kommunista Párt nyomására, kénytelen volt lemondani a köztársasági elnöki tisztjéről. Házi őrizetbe került. 1956-ban ő is államminiszterként vett részt Nagy Imre kormányában, őt is letartóztatták 1957-ben, és hatévi börtönbüntetésre ítélték. Utolsó éveiben, visszavonultságban egy másfélszobás lakásban élt.

Ennyi szabadságot és egyenlőséget hozott a „német megszállás utáni” időszak a szovjetrendszer megvalósítását ellenző, és annak fejet hajtó kisgazdapárti politikusoknak.

Az alábbiakban az Állambiztonsági Szolgálat Történeti Levéltárában őrzött számos jelentés közül adunk közre néhány dokumentumot a B. Szabó István által szervezett „alkotmányvédő” csoport próbálkozásairól. A dokumentumok többsége rendőrségi jelentés, amelyek meglehetősen elfogultsággal tárgyalják a FKP belső viszonyait. Ismeretes a politikai rendőrség lényegében az MKP kezében volt, így a hangulatjelentések a kommunisták felfogását tükrözik vissza.

Források

Jelentés a kisgazdapárttól 1947. július 11-én

Tárgy: B. Szabó István és csoportjának manőverei és kapcsolatai a pártönkívüliekkel.

Jelentés
Budapest, 1947. július hó 11-én

Nagy Ferenc, Varga Béla és társai szökése után, Dinnyés Lajos miniszterelnöksége és Dobi István pártelnöksége kezdetén, a válság gyors megoldása következtében a Független Kisgazdapárt jobbszárnya a pártönkívüli képviselők, és az egész reakció meglepetésében és félelmében visszahúzódt minden akciótól. Látszólag simán ment minden kb. egy-két hétig.

A reakció mozgolódása először a pártönkívüliek csoportjában, név szerint Pfeiffer Zoltán és Zsedényi Béla személyén keresztül kezdődött meg. Rajtuk keresztül azután a Független Kisgazdapártban lévő jobboldali elemek is felébredtek. Pfeiffer Zoltán kifelé állandóan azt hangoztatja, hogy ki fogja békíteni Dobi B. Szabó Istvánval, de befelé a parasztképviselőket és B. Szabó Istvánt állandóan lázította a pártvezetőséggel szemben való ellenállásra. Az első ilyen megbeszélés Pfeiffer

és B. Szabó között június 7-én történt, amikor is arra biztatta B. Szabót, hogy fogja össze a parasztképviselőket, és követeljük, hogy a kilépett képviselőket hívja össze a jelenlegi vezetőség.

A Független Kisgazdapártban már június 9-én hármas tagozódásról beszélnek a képviselők. Az első csoport, a jobboldali csoport, B. Szabó István körül csoportosul, és ezek sűrűn érintkeznek Pfeifferrel. Középen fekszik egy kis blokk, amely a későbbiek folyamán lecsatlakozott B. Szabó Istvánéhoz. A második csoport Dobi István köré csoportosul, a mérsékelt baloldali képviseli, míg végül a szélsőbaloldali csoport, az úgynevezett fórumisták.

Ugyanaznap este a „Debrecen-étteremben” B. Szabó vezetésével 60-80 képviselő együtt vacsorázott, főleg parasztok, és itt B. Szabó, Bencze Imre, Vándor Ferenc, Pásztor Tamás vezetésével az elégedetlenség csíráit vitték be a parasztok közé.

Június 10-én a Parlamentben Guba Mihály felolvasta a Nagy Ferencet és Varga Bélát elítélő deklarációt, ahol közvetlen utána Pfeifferék Sulyokék és B. Szabóék most már minden gatlás nélkül uszították a parasztokat az új vezetőség ellen. Délután Szalay András, Vándor Ferenc, Gyulai József, dr. Bencze Imre felszólaltak a deklaráció ellen (ezek mind B. Szabó csoportjához tartoznak), és elégedetlenségüket fejezték ki a jelenlegi vezetőséggel szemben, követelték a nagyválasztmány azonnali összehívását. Közben Tildy Zoltánnal a Független Kisgazdapárt politikai bizottsága ülést tartott, és itt Tildy kijelentette, hogy a pártvezetőség tekintet nélkül zárja ki mindazokat az elemeket a pártból, akik a vezetőséggel szemben állnak. Elhatározták, hogy a közeledő B. Szabó Istvánt, Dobi fogadni fogja és megpróbálja felvilágosítani arról, hogy helytelen utakon jár.

Június 13-án d. e. a pártközpontban megtörtént Dobi és B. Szabó megbeszélése, ahol látszólag B. Szabó biztosította Dobit támogatásáról, és lemondott arról, hogy a jövőben frakciónyi fog. Ezek a beszélgetések még kétszer ismétlődtek meg.

Ennek dacára B. Szabó 18-án a pártközpontban, kb. 100 képviselő előtt kinevezte magát és csoportját „Alkotmányvédő csoport”-nak. Ezek az összejövetelek kimondottan a baloldali előretörés megakadályozására alapultak. Közben a pártvezetősége elhatározta, hogy a parasztokat uszító jobboldali képviselőket, Pásztor [Tamást], Dubay [Istvánt], Vócsa [Ferencet], Bencze [Imrét], Vándor [Ferencet] és Kiss Ferencet ki fogják zárni a pártból. Ezek ellen a kizárások ellen B. Szabó István és csoportja tiltakozott, azt amikor Vándort és Kiss Ferencet a politikai bizottság kizárta a pártból, az akkor tartott alkotmányvédő összejövetelen ezt alkotmányellenesnek tartotta, és nem fogadta el a pártvezetőség döntését.

Július 1-én a Parlament folyosóján Pfeiffer Zoltán és társai a parasztokat arra uszították, hogy a benyújtott sürgősséget a 3 éves terv törvényjavaslatával ne fogadják el. Ezt az uszítást természetesen ismét B. Szabó István és csoportján keresztül csinálták. Közben azonban egy képviselői értekezleten Dobi és Dinnyés [Lajos] leszerelték ezt az akciót, mert Dinnyés bravúros húzással megdicsérte a képviselőket, akik morgással, elégedetlenségükkel rákényszerítették őt, hogy komolyan foglalkozzon a kérdéssel, és ily módon születtek meg a szerencsés módosítások. B. Szabó hiúságánál fogva boldogan állt fel, és szavazott bizalmat, ez olyan hangulatot teremtett, hogy abban már senkinek sem jutott eszébe bizalmatlanságot érezni a pártvezetőséggel szemben. B. Szabó az egyik oldalon - úgy érezte legalább - dicséretet kapott, a másik oldalon Dobi és Implom közölte vele, hogy a párt a koalíciós megállapodás szelleméből származó kötelességét teljesíti, amikor vizsgálatot indít ellene, múltbeli magatartása és cselekedetei miatt, amelyeket a Kommunista Párt átiratban kifogásolt. Ezáltal egy kissé B. Szabó meg lett félemlítve. A másik oldalon pedig a rákövetkező napon Dinnyés megpróbált B. Szabóval egyezkedni. Szerették volna B. Szabót a képviselői csoport elnökévé választani. Beleegyezik Pártay [Tivadar] visszavételébe is. Megígéri B. Szabónak, hogy elintézi a Kommunista Pártnál B. Szabó ügyét is. Közben azonban B. Szabóék tovább tartották a kapcsolatot Pfeifferrel, illetve a kizárt képviselőkkel, és ennek hatására most már a nagyválasztmány összehívása és megszervezése körüli teendők megbeszélése miatt többször összejöttek. Így július 5-én a Parlament olvasótermében jöttek először össze, ahol megbeszélték, hogy minden kérdést, melyet a párt vezetősége a képviselői értekezlet elé utal, előre megbeszéljük, és a képviselői értekezleten az előre megbeszélte irányelvek szerint fognak viselkedni.

A július 8-i képviselői értekezlet előtt az „alkotmányvédők” közül Révész László, Balla Antal és Pártay Tivadar megbeszélték, hogy a képviselői értekezleten javaslatot fognak előterjeszteni, hogy a párt követelje Magyarország részvételét a párizsi értekezleten. Ezt a javaslatot Révész László tényleg fel is olvasta a képviselői értekezleten, ahol - az alkotmányvédők többségben vannak - nagy többséggel elfogadták Révész javaslatát.

Másnap, július 9-én a képviselő értekezlet előtt B. Szabóék újból összejöttek egy megbeszélésre, hogy a képviselői értekezleten történő elnök- és alelnökválasztásra kiket jelöljenek.

Az elnöki pozícióra Baráth Endrét, Guba Mihályt és Virágh Józsefet jelölték, akik közül Baráth Endre tartozik csak közéjük. Mivel biztosak voltak, hogy Baráth Endrét meg fogja választani a képviselői csoport elnöknek, látszólag a jelöltek közé tették a baloldali Guba Mihályt is, tudván, hogy azt úgysem fogják megszavazni. A képviselői értekezleten minden úgy történt, ahogy azt B. Szabó és csoportja előre kitervelte.

Előzőleg, július 8-án este B. Szabó felkereste Zsedényi Bélát, abból a célból, hogy felkérjék az „alkotmányvédők” nevében a Független Kisgazdapártba való belépésre.

Evvel párhuzamosan B. Szabó rendszeresen összejár a pártönkívüli képviselőkkel, de főleg Pfeifferrel és Reicher [Endrével], akikkel közösen dolgozzák ki az „alkotmányvédők” terveit a pártvezetőséggel szemben. A pártönkívüliek csoportja elkészített egy 14 pontos programot, melyet az „alkotmányvédők”-nek kell keresztülvinni. Ebben a programban többek között benne van az, hogy a párt vezetőségének és a párt politikai bizottságának megválasztása alulról felfelé történjen, kéri a szabadságjogoknak egyenként való törvénybe iktatását, a belügyi tárcának a többségi párt számára való követelését, a mezőgazdasági érdekképviseletek fellállítását, a községi választások megtartását még az országos választások előtt, követelik, hogy idegen pártok ne avatkozhatnak be a Független Kisgazdapárt ügyeibe és azt, hogy semmiféle választójogi reformot, illetve jogfosztást nem fogadnak el, valamint kéri a kizárt és kilépett képviselőknek a párba való azonnali visszahívását. Ezen kívül követelik még Implom Ferenc főtitkár leváltását, és helyére Kóvágyó Józsefet jelölik. Beleegyeznek abba viszont, hogy Dobi maradjon a párt elnöke.

A pártönkívüli képviselők - így név szerint Pfeiffer és Zsedényi - valószínűnek tartják a jelenlegi politikai helyzet mellett, hogy a nagyválasztmány illetően való irányítása sikerülni fog, különösen azért, mert már az előbb említett alkotmányvédő csoport politikai ereje, az utolsó napokban erősen megnövekedett.

F[olyó] hó 10-én reggel az „alkotmányvédők” össze is jöttek B. Szabó vezetésével, és elfogadták a már fent leírt 14 programot, valamint kijelölték egy jelölőbizottságot, mely a nagyválasztmányon a párt vezetőségét és tisztikarát fogja választásra kijelölni. Ennek a jelölőbizottságnak a tagjai: Antal József, Eröss János, B. Szabó István, Lénárt Iván, Dubay István, Kálmán Ferenc, Vócsa Ferenc, Gáspár Vince, Magyar, Miskolci, Lengyel, Keresztes [Tamás], Pécsi [József], Pásztor [Tamás], Barkóczy, Czeczeli, Hompolai [Mihály], és Pongrácz Tibor lenne. Mint ahogy délután már tudomásunkra jutott, ezt az elhatározásukat Potoczky Kálmánon keresztül a párt vezetősége is tudomásul vette.

Fentiekből tehát tisztán látható, hogy B. Szabón és csoportján keresztül a Független Kisgazdapárt vezetősége teljesen a jobboldali erők, illetve Pfeiffer Zoltán, Zsedényi Béla és a kizárt képviselők karmaiba került, s akkor buktatják meg a kormányt, s a jelenlegi pártvezetőséget, amikor nekik tetszik.

Gépelte, aláírás nélküli tiszttzat. ÁBTL 3. 1. 5. 0-11246.

Jelentés a kisgazdapárttól 1947. július 16-án

Tárgy: F. K. P.

Jelentés
Budapest, 1947. július 16-án

A f. hó 15-i, Dobi csoport vacsoráján Dobi megállapította, hogy B. Szabóék frakciója a párt létét veszélyeztetik. Ennek ellenére konkrét tervet nem állítottak fel az „alkotmányvédők” tevékenységének megakadályozására.

Balogh György dr., Vörös Vince, Samu László, Keresztes Tamás szerint a nagyválasztmány jövő keddre Hódmezővásárhelyre „hívta magát össze”.

A B. Szabó-féle csoport ma délelőtt a parlament folyosóján egy olyan nyilatkozatot szerkesztett, amely szerint nem hajlandó elfogadni a választójogi törvény reformját, nem hajlandó megszavazni sem, és amelynek új pártközi tárgyalását kívánja. Ezt a nyilatkozatot 135-en írták alá.

Ezt követően ült össze a Nemzetgyűlés, amelynek ülése igen rövid volt, és amely után hosszas tárgyalások folytak Pfeiffer-Zsedényi és az „alkotmányvédők”, és egyes F. K. P. képviselők között. (Bencze, B. Szabó, Pártay, Szolnoki [István])

Délután a képviselői csoport Tildyt kereste fel, ahol hajlamosnak mutatkozott arra, hogy a választójogi törvényt az adott formájában elfogadja és megszavazza, és enyhe álláspontot tanúsítson a nagyválasztmány kérdésében is.

A képviselői csoport pártközpontra való visszatérése után kiderült, hogy a hangulat ezzel éppen ellenkező, mert követelte a nagyválasztmánynak azonnali, és Budapestre történő összehívását, és kijelentette, hogy őt semmiféle fenyegetés vagy akció nem készítheti tevékenységének abbahagyására. A köré csoportosuló képviselők bejelentését nagy meglepetéssel vették tudomásul.

F. hó 16-án este ½ 8 óraker a polgári csoport négy éves fennállása alkalmából a Gundelnél vacsorát rendez, amely vacsorának azonban politikai jelentősége is lesz, tekintettel arra, hogy éle a B. Szabó csoport ellen irányul, mely csoportnak azonban több tagja jelen lesz a vacsorán. Oltványi vezetésével egy kisebb csoport külön helyiségben tárgyalásokat fog folytatni.

F. hó 15-én Varga István az országos pártközpontra újra szóvá tette (Pongrácz Aladár előtt) a párt gazdasági vonalán tapasztalható nagyszabású fejtelenséget. Az ügyeket intéző bizottság (Oltványi, Pongrácz Tibor, Implom és ő maga) nem jut soha közös nevezőre. Neki magának nincs felhatalmazása az intézkedésre. Nincs megfelelő organizáció, amely a rendelkezéseket végrehajtaná, és a végrehajtó közegek, Szolnok, Röth [Pál], Bauer háromfelé intézkedik. Rövid időn belül, ha nem szüntetik meg ezt az állapotot, nem fogja venni a jövőben magának azt a fáradságot, hogy a párt ügyeivel foglalkozzon, - mondotta.

Gépelte, aláírás nélküli, karbonpapírral készített másolat. ÁBTl 3. 1. 5. 0-11246

Jelentés FKGP. vezetősége és B. Szabó István vezetése alatt álló „alkotmányvédők” taktikájáról

Tárgy: F. K. P. vezetősége és B. Szabó István vezetése alatt álló „alkotmányvédők” taktikája.

Jelentés
Budapest, 1947. július 16-án

F. hó 12-én, szombaton du., Dobi István F. K. P. elnöke, Mihályfi Ernő kíséretében Balatonlellén járt Tildy Zoltán köztársasági elnök nyaralójában. Itt jutott Mihályfi Ernőn keresztül Tildy és Dobi tudomására, hogy vasárnap, f. hó 13-án, Szigetváron B. Szabó 50, ún. „alkotmányvédő” képviselővel fontos megbeszélést akar lefolytatni, hogy a jelenlegi vezetőségben lévő fórumistákat minél jobban el tudja távolítani a vezetőségből. Szigetváron B. Szabóék a nagyválasztmány összehívásával kapcsolatos teendőket megbeszélni, hogy ott a vezetőség részbeni megbuktatásán kívül a választójogi törvényjavaslatot is leszavazzák, illetőleg megtagadják annak parlament elé való vitelét.

Tildy Zoltán köztársasági elnök kérésére, Dobi István államminiszterrel egyetemben, Csornoky Viktor kíséretében vasárnap, f. hó 13-án elmentek Szigetvárra. Dobi István előzőleg azonban fontos családi ügyben hazautazott Szőnybe, és csak onnan ment valamivel később a köztársasági elnök után Szigetvárra.

Tildy Zoltán kb. déli 12 óraker ért Csornoky Viktor kíséretében Szigetvárra, ahol éppen javában folyt a B. Szabóék által meghirdetett gyűlés, mely után akarták megtartani B. Szabóék - 50 képviselő jelenlétében - a Kátai-féle vendéglőben a megbeszélésüket. Szigetvárra a meghívott 50 képviselő helyett csak 11 képviselő ment le, és ezek az F. K. P. képviselői közül - a pártvezetőség állítása szerint - a legrongyabb, kétkulacsos emberek voltak. Amíg a gyűlés tartott, Tildy Zoltán a templom téren, a Kátai vendéglő előtt sétált, míg Csornoky Viktor odament a gyűlésre és figyelmeztette B. Szabót és társait arra, hogy a köztársasági elnök úr várja őket a gyűlés után a Kátai vendéglőben, és majd menjenek oda.

Dobi István a B. Szabóék által hirdetett gyűlés közepén érkezett Szigetvárra, teljes inkognitóban, úgy, hogy a pódium mögé állt, a tömeg közé, hogy B. Szabóék ne vegyék őt észre. Éppen B. Szabó tartott meglehetősen lázító, pártvezetőség-ellenes, koalícióellenes és demokráciaellenes beszédet, amit Dobi jegyzett is. Dobi új fedezték fel, hogy valamelyik parasztembernek feltűnt, hogy valaki jegyzi B. Szabó beszédét, és ezért odament Hompola képviselőhöz figyelmeztetni őt. Hompola, amikor meglátta Dobi pártelnököt, nagyon meghökkent, de azonnal feltalálta magát, és megkérdezte tőle, hogy talán azért jött el ide, mert fel akar szólni. Dobi erre kijelentette, hogy ha ő most itt ez után a beszéd után felszólna, akkor Szigetváron polgárháború törne ki, mert ilyen beszéd után csak éppen az ellenkezőjét kellene mondani mindannak, amit B. Szabó itt mondott.

A gyűlés végén Dobi István Kovács Antal képviselővel egyetemben, aki nagyon mosakodott azért, hogy ő megjeljen B. Szabó gyűlésén, elment a Kátai-féle vendéglőbe Tildy Zoltánhoz. B. Szabó - akinek valószínűleg jelentették, hogy Dobi elítélte beszédét - nem mert odamenni egész idő alatt Dobihoz, sőt kb. ½ 2-2 óráig, amíg a Kátai-vendéglőben tartózkodtak a képviselők, közöttük egy szó sem hangzott el. Ezután B. Szabóék is elmentek Tildy Zoltánhoz a Kátai-féle vendéglőbe, ahogy Tildy megkérdezte B. Szabót, hogy mi volt a szándéka azzal, hogy itt, Szigetváron 50 képviselővel megbeszélést akart tartani. B. Szabó ez ellen tiltakozott, de Tildy ennek dacára a leghatározottabban és a legerélyesebben utasította rendre B. Szabót, és kijelentette neki, hogy ha nem fogja abbahagyni a pártvezetőség ellen a fúrásait, akkor a legerélyesebb eszközökhöz fog nyúlni. Ezzel Tildy Zoltán még két képviselővel egyetemben elhagyta Szigetvárt, és Balatonlellére ment. Dobi István pedig egy képviselőt magához véve, hazament Szőnybe. B. Szabóék most már rossz hangulatban, kb. 7-8 képviselővel egyetemben ott maradtak Szigetvározt, de az F. K. P. vezetősége nem tartja valószínűnek azt, hogy ott fontosabb esemény a fentiek után még történhetett.

Fenti események után, és a parasztképviselők feljött ellenzéki hangulata után, másnap, f. hó 14-én, hétfőn, du-ra magához rendelte Tildy Zoltán Balatonlellére az F. K. P. politikai bizottságát. A politikai bizottságnak egyetlen témája a nagyválasztmány összehívásának elhalasztása volt. Itt, ebben a kérdésben, a politikai bizottság majdnem teljesen egységes volt, és elfogadta Tildy Zoltán állásfoglalását, hogy a nagyválasztmányt, ha nem akarnak palotaforradalmat, feltétlenül el kell halasztani. Ez ellen a határozat ellen csak egyedül Implom Ferenc főtitkár hadakozott a végtelenségig. Nem is tudták a végén sem meggyőzni az elhalasztás helyességéről, de azért a többség akaratát elfogadta. Meglepő volt a politikai bizottsági ülésen Kovács István állásfoglalása - aki tulajdonképpen az „alkotmányvédő” csoportnak egyik vezetőségi tagja -, mert amint itt kifejtette, lent járt megjéjében, és egy pár faluban, városban összehívta a párt választmányát és ott megállapította, hogy most helytelen volna összehívni a nagyválasztmányt, és így teljes mértékben hozzájárul és elfogadja Tildy Zoltán indítványát.

Amikor a politikai bizottság fenti határozatát f. hó 15-én, kedden B. Szabóék megtudták, össze-vissza kapkodtak abban az irányban, hogy megmásítsák a politikai bizottság határozatát a nagyválasztmány elhalasztására vonatkozólag. Sürgősen össze akarták hívni a képviselői értekezletet azzal az indoklással, melyet Baráth Endre tegnap délután folyamán Dobi pártelnök elé is terjesztett, hogy a választójogi törvényjavaslatot a képviselő csoport nem ismeri, és így 16-án, szerdán azt ne tűzzék napirendre a parlamentben, hanem előzőleg hívjanak össze egy képviselői értekezletet, és ott újból fogadtassák el a képviselőkkel. Dobi István megmagyarázta Baráth Endrénél, hogy ez nagyon helytelen volna, mivel a javaslat már egy pár képviselői értekezleten keresztül ment kisebb-nagyobb módosításokkal, valamint a pártközi tárgyalásokon részt vettek a párt vezetőségén kívül az ú. n. „alkotmányvédő” megbízottak is, és ők is megadták a beleegyezésüket ahhoz, hogy a törvényjavaslatot ebben a formában a parlament elé vigyék.

Hogy nézne most ki - kérdezte Dobi -, ha most az utolsó percben a pártközi értekezleten, valamint a Tildynél megtartott pártvezéri értekezleten adott szavakat megszegnék? Milyen helyzetbe hoznák az egész pártot? Gondolják jól meg, hogy mit cselekednek. Baráth Endre úgy látszott, el is fogadja Dobi érvelését, és kijelentette, hogy most már természetesen ő is egész másként látja a kérdéseket, és nem kívánja a képviselői csoport összehívását. Ez természetes azonban csak ürügy volt, hogy a képviselői értekezletet össze tudják hívni, és azon a kormányt és a párt vezetőségét le tudják szavazni.

Ma, f. hó 16-án, d. e. 10 óraker, a parlament megnyitása előtt B. Szabóék össze fognak jönni, és valószínű, hogy arra adnak utasítást az „alkotmányvédőknek”, hogy a parlament mai ülésén betervezett választójogi javaslattal kapcsolatban vessék fel a kormánnyal szemben a bizalmatlanságot, és névszerinti szavazást kérjenek. Az „alkotmányvédők” azt remélik, hogy az F. K. P. nagy többsége az összes ellenzékkel összefogva, le fogja szavazni a kormányt. Számításokat végeztek, és kb. 192 szavazatra számítanak 185-190 ellenében.

A pártvezetőség ellenlépéseket tett az „alkotmányvédők” akciója ellen, és a Pest megyei szervezet képviselőit felkérte Dinnyés, a radikális baloldali képviselőket pedig felkérte Dobi arra, hogy győzzék meg a képviselőket helytelen álláspontjukról, és névszerinti szavazás esetén ne szavazzák le a kormányt, mert ezzel Tildy Zoltánt is dezavualják. A párt vezetősége kb. 40 főnyi F. K. P.-i képviselőt számít, hogy legjobb esetben a kormány mellett szavaz, de ez szerintük éppen elég arra, hogy a baloldali blokkal egyetemben tovább tudják vinni az ország vezetését.

A párt vezetőségének nincs még határozott elképzelése arra vonatkozólag, ha B. Szabóék mégis sikerülne a kormányt leszavazni, és így a választójogi törvényjavaslat a parlamentben nem menne keresztül. Azonban az fix, hogy ha ilyen eset mégis előfordulna, nincs más mód, minthogy a parlamentet azonnal fel kell oszlatnia Tildy Zoltánnak, és a további kormányzást az új parlamentig, rendeleti úton kell majd lefolytatni. Hogy az új választások most már milyen törvény alapján történének, erre nem is tudnának válaszolni, hiszen az 1945-ös választójogi törvény tulajdonképpen csak az akkori választásokra, tehát csak egy évre szól, és így ezzel törvény szerint nem lehetne választani, míg a mostanit még a parlament nem szavazta meg.

Így áll a helyzet, az F. K. P.-ban ma d. e. 10 óraker, amikor éppen tudomásomra jutott, hogy a mára tervezett „alkotmányvédő” csoport gyűlését B. Szabóék holnapra, f. hó 17-re, d. e. 10 órára halasztották el.

Gépelte, aláírás nélküli tisztaat. ÁBTl 3. 1. 5. 0-11246

Tildy beszélgetése B. Szabóval

f. hó 1-én a köztársasági elnök magához hívatta B. Szabó Istvánt

Szabó Árpád jelenlétében felszólította őt, hogy hagyja abba tárgyalgatásait, menjen haza Békésbe, és vonuljon vissza a politikai szerepléstől, mert ezzel csak saját magának és a pártnak használ. B. Szabó arra hivatkozott, hogy az utóbbi időben a FKGP egységét igyekezett előmozdítani, Tildy azonban azt felelte neki, hogy eddig minden megbeszélésük után hosszabb-rövidebb ideig tartó javulás következett be nála, s végén azonban mindig újabb zavarokat okozott. Tildy ismételtén azt tanácsolta B. Szabónak, hogy egy időre vonuljon vissza, és igyekezzék megszerettetni magát a régi emberekkel, mert azok gögös magatartása miatt elfordultak tőle.

Végül is B. Szabó őszintén bevallotta, hogy azért akar minden áron képviselő lenni, mert fél, hogy a kommunisták a múltbéli dolgokra hivatkozva tesznek ellene valamit. Kérte az elnököt, hogy a miniszterelnökön keresztül kérdezze meg Rákosi Mátyástól, miért üldözik, és mit akarnak vele csinálni. Megígérte, hogy ha ezt a Dinnyés-féle közvetítő kísérlet nem sikerül, akkor visszavonul a politikától.

Gépelte, karbonpapírral készített, aláírás nélküli másolat. ÁBTl 3. 1. 5. 0-11246

Kiszgadzapárti politikai bizottsági üléssel kapcsolatos hangulatkép

Tárgy: F. K. P. f. hó 6-i pol. biz. üléssel kapcsolatos hangulatkép.

Jelentés
Budapest 1947. augusztus hó 6-án

A f. hó 6-i politikai bizottsági ülés előtt az országos pártközpontban nagyon sok képviselő tartózkodott. Izgatottan várták a jelölőbizottság javaslatát, és a vidéken mutatkozó választásokkal kapcsolatos visszaéléseket tárgyalták izgatottan.

B. Szabó István el van keseredve, azt mondja, hogy a kommunisták nem engedték meg a pártnak, hogy ő a megyei listán indulhasson, bár 2 megyében második helyen jött be. Viszont az országos listán engedik őt indulni. Nem tudja, hogy mi ebben a fantázia.

Ennek ellenére bízik abban, hogy ő és csoportja a pártban egyszer még szóhoz fog jutni.

Szolnoki István panaszkodott, hogy nem engedik őt a budapesti listán indulni, pedig így igen sok kereskedő szavazna rá. Őt is országos listán akarják indítani.

Kiss István György képviselő elmondja, hogy a választási visszaélésekről szóló levelet Dinnyés miniszterelnök írta, amit Tildy is átjavitott, Rákosi azonban ezt sem fogadta el.

Padányi Gulyás Béla, aki most tért haza külföldről, Görögországban is volt és összehasonlítja a magyar állapotokkal. Dühösen azt mondja, hogy az engedékeny politikát a behódolást addig akarják vinni, míg a nép megelegeli, és akkor itt is ki fog egyenesedni egy-két kasza.

Taksonyi azt javasolja, hogy a velük érző képviselők adják vissza a jelölést, ha a pártvezetőség további engedményeket tesz, úgyszólván attól fél, hogy az egyszer már megszavazott választójogi törvényért még felelni kell majd nekik.

Meggyesi azt mondja, hogy megérdemlik, akik ezt megszavazták, ő bizony nem szavazta meg e törvényt.

Szemes József azt fejtegeti, hogy ő ért ahhoz, hogy a politikában engedményeket kell tenni, de miért van arra szükség, hogy ennek a gerinctelen politikának még ők maguk is tapsolnak.

Dulin Jenő: Gyávák voltunk ismét, de mást nem is tehetünk. Tisztában kell azzal is lennünk, hogy ez másképp nem is lehet.

Már régen „kinyírhattak” volna bennünket csak nem akarták. Azzal tisztában kell lennie mindenkinek, hogy badarság megszállott országban politikát csinálni. Egy mentség van csak: teljesen félre vonulni a politikától.

Gépelte, karbonpapírral készített, aláírás nélküli másolat. ÁBTl 3. 1. 5. 0-110246

B. Szabó István kilépése a Kiszgadzapártból

T. Dobi István úrnak,
a Független Kiszgazda Párt elnökének,
Budapest

Kedves Barátom!

Hosszas vívódások után arra az elhatározásra jutottam, hogy a vezetésem alatt álló Független Kiszgazda Pártból kilépek. Mídonn ezen elhatározásomat ezen sorokkal bejelentem, engedd meg, hogy a kilépésem kényszerítő okairól az alábbiakban röviden tájékoztassalak:

Azon - ma már - kevesek közé tartozom, akik a Független Kiszgazda Párt megalapításában részt vettem. Egész közéleti működésem során a békési szellem megvalósítására, magyar fajtám és a magyar parasztság életművének, felemelkedésének előmozdítására törekedtem. Sajnos a legutóbbi időben a Független Kiszgazda Párt eredeti célkitűzéseinek védelmében rengeteg támadásban volt részem, s e támadások nemcsak a párton kívül, hanem a párton belül is megismétlődtek személyem ellen. Úgy látom, hogy a Független Kiszgazda Párt eredeti programjának és szellemének megvalósítására ez idő szerint a Kiszgazda Párt keretein belül kevesebb lehetőség nyílik, mint azon új párt keretén belül, amelyhez csatlakozni kívánok.

Kilépésem másik indító oka az, hogy úgy látom, kiválással csökkenni fognak azok a tendenciózus támadások, amelyeket a legutóbbi napok folyamán - dacára a választási szövetségnek - ismételtén bekövetkeztek.

Azt hiszem, e lépésem, a jelenlegi pártvezetőség felfogásával is egyezik, mert így reményük lehet arra, hogy a párttal szembeni további támadások megszűnnek.

Kedves Barátom! Légy meggyőződve arról, hogy ha más keretek között is, de régi Kiszgazda párti érzéseim szellemében folytatom a harcot a tiszta demokrácia, a független Magyarország és a magyar parasztság érdekében.

Őszinte nagybecsüléssel köszönt:

B. Szabó István

Budapest, 1947. augusztus 12.

Gépelte, tisztázata, G. Szabó István saját kezű aláírásával. ÁBTl 3. 1. 5. 0-11246

Címkék:

[Nagy Ferenc](#) ^[2]

[Kiszgadzapárt](#) ^[3]

[Szovjetunió](#) ^[4]

[Szociáldemokrata Párt](#) ^[5]

[Rákosi Mátyás](#) ^[6]

[Kommunista Párt](#) ^[7]

[kékcédulás választás](#) ^[8]

Kiadás: 5. évfolyam (2005) 4. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/a_demokracia_megmentesenek_elbukott_kiserlete.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/a_demokracia_megmentesenek_elbukott_kiserlete.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nagy-ferenc>

- [3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kisgazdapart>
- [4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szovjetunio>
- [5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szocialdemokrata-part>
- [6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/rakosi-matyas>
- [7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kommunista-part>
- [8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kekcedulas-valasztas>